

پیشگفتار

از «مجموعه اسناد نهضت آزادی ایران» کلیه بیانیه‌ها، تحلیل‌های سیاسی و سایر نشریات داخلی و عمومی نهضت که از بدو تاسیس جمعیت در اردیبهشت سال ۱۳۴۱ تا اوایل سال ۱۳۴۴ منتشر شده بودند، در جلد اول و دوم تدوین و منتشر شده‌اند.

پس از اعلام تاسیس نهضت و استقبال بی‌سابقه‌ای که از آن شد از اواخر سال ۱۳۴۱ رژیم شاه تهاجم وسیعی را علیه سران و فعالین نهضت آزادی ایران آغاز و اقدام به دستگیری افراد و پرونده‌سازی و محاکمه و محکومیت آنان در دادگاههای نظامی نمود.

کلیه اسناد مربوط به محاکمه سران و فعالین نهضت که تا به حال جمع‌آوری شده‌اند در دو جلد (تاریخ معاصر ایران جلد‌های ۳ و ۴) شامل ۵ بخش بشرح زیر تدوین شده‌اند:

بخش اول – گزارش جریان دادگاه بدوی گروه اول از سران و فعالین

بخش دوم – گزارش جریان دادگاه تجدیدنظر گروه اول

جلد چهارم شامل:

بخش سوم – گزارش جریان دادگاه بدوی و تجدیدنظر گروه‌های دوم و سوم اعضای نهضت

بخش چهارم – حمایت و پشتیبانی از نهضت آزادی

بخش پنجم – ادامه مبارزه در زندان

جلد سوم از اسناد محاکمه گروه اول از سران و فعالین نهضت، که شامل دو بخش می‌باشد همین مجموعه‌ای است که در پیش دارید.

این مجموعه قبل از پیروزی انقلاب توسط نهضت آزادی ایران خارج از کشور جمع‌آوری و برای چاپ آماده شده بود که بدلیل اوج گیری مبارزات ملت ایران و سفر برادرمان آقای دکتر یزدی به نجف و سپس پاریس به تعویق افتاد و در اثر آتش‌سوزی در دفتر کار ایشان در روز خروج شاه از ایران (۲۶ دیماه ۱۳۵۷) مدارک بسیاری از جمله قسمت‌هایی از مجموعه حاضر از بین رفت.

درنتیجه مجموعه کنونی با جمع‌آوری و استفاده از مدارک باقیمانده تدوین گشت. در مورد این مجموعه توجه به نکات زیر لازم است:

۱- مقدمه‌ای که در زمستان ۱۳۵۶ توسط نهضت آزادی ایران – خارج کشور نوشته شده بود به همان صورت آمده است.

۲- پاورقی‌ها و توضیحات آمده در متن نیز، از نهضت آزادی خارج از کشور و مربوط به همان سال ۵۶ می‌باشد.

۳- تهیه برخی از قسمت‌ها و اسناد که در آن آتش‌سوزی از بین رفته بودند حتی بعد از انقلاب، در داخل کشور هم میسر نگردید.

۴- برخی از گزارشات مربوط به جلسات دادگاه که قبلاً بدست نیامده بود بعد از انقلاب تهیه و به این مجموعه اضافه شده است.

۵- دفاعیات آقای مهندس بازرگان در دادگاههای نظامی شاه بصورت جداگانه‌ای، در جلد ۵ اسناد منتشر

شده است.

۶- دفاعیات آقای مهندس عزت‌الله سبحانی در دادگاه تجدیدنظر بصورت جداگانه‌ای در انتهای این جلد آمده است. این دفاعیات قبلاً همراه با زندگینامه ایشان و همچنین بازداشت و محکومیت مجددشان در سال ۱۳۵۰، توسط نهضت آزادی خارج از کشور در اسفند ۱۳۵۴ منتشر گردیده است.

۷- در تهاجم به دفتر نهضت آزادی ایران در ۶ آبان‌ماه ۶۲ و غارت اسناد و مدارک موجود در آرشیو مرکزی برخی از مدارک و اسناد، از بین رفت و تهیه مجدد آنها میسر نگردید. البته قسمت اعظم اسناد غارت شده توسط دادرسی انقلاب اسلامی مرکز به نهضت بازگردانیده شد.

اسناد محاکمه گروه دوم و سوم از اعضای نهضت آزادی ایران و همچنین حمایت‌ها و پشتیبانی‌های گسترده اقدار مختلف مردم و بالاخره اسناد ادامه مبارزه از زندان در جلد چهارم این مجموعه جداگانه آمده است.

آقای مهندس بازرگان طی دوران بازداشت و زندانی بودن خود در زندانهای تهران و برازجان روزانه مطالبی را یادداشت می‌کرده‌اند. این یادداشتها، بزودی در دو جلد منتشر خواهد شد.

اذعان داریم که این مجموعه دارای نواقص بسیاری است. مثلاً همانطور که متن نشان می‌دهد، گزارش تعداد زیادی از جلسات دادگاه بدوی و تجدیدنظر در این مجموعه نیامده است که متأسفانه علیرغم تلاش پیگیر آنها را بدست نیاوردیم. امیدواریم که خوانندگان علاقمند در تکمیل این مجموعه ما را یاری دهند.

نهضت آزادی ایران امیدوار است با انتشار این اسناد ضمن روشن کردن زوایای تاریخ مبارزات گذشته ملتمان بتواند به بالا رفتن سطح آگاهی و بینش سیاسی مردم آزاده و علاقمند به سرنوشت این مرز و بوم کمک کند.

و ما التوفیق الالبالله

نهضت آزادی ایران

تابستان ۱۳۶۳